

[http:// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).

2.Бойко Є.І. Концептуальні засади моделювання просторового розвитку територіально-виробничих систем // Регіональна економіка. – 2007. – №1. – С.124-131.

3.Герасимчук З.В. Організаційно-економічний механізм формування та реалізації стратегії розвитку регіону. – Луцьк: ЛДТУ, 2002. – 166 с.

4.Давискиба К.В. Економічний потенціал регіону та його ефективне використання в умовах ринкової трансформації: Автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.10.01. – Харків, 2005. – 20 с.

5.Долишній М.І. Актуальні завдання інтенсифікації соціально-економічного розвитку регіонів України // Регіональна економіка. – 2007. – №1. – С.7-17.

6.Максимов В.В. Методологія оцінки та забезпечення ефективного використання економічного потенціалу регіону: Автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.10.01. – Донецьк, 2002. – 38 с.

7.Хайкин В.Г. Методологія формування виробничого потенціала при реконструкції и обновлении сложившейся застройки крупного города: Автореф. дисс. ... д-ра екон. наук: 18.00.04. – М., 2007. – 39 с.

Отримано 15.01.2008

УДК 330.131.7 : 622

В.І.ОШУСТ

Харківський державний технічний університет будівництва та архітектури

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

Аналізується та узагальнюється зміст і сутність понять, які використовуються в управлінні ризиками, наводиться їх класифікація.

Управління ризиками в діяльності підприємства – це теоретичне обґрунтування підходів до управління ризиками підприємств і розробка науково-методичних рекомендацій щодо їх застосування.

Ризики в значній мірі впливають на фінансові результати господарської діяльності підприємств, звідси виникає потреба в створенні відповідних механізмів управління ними.

Головна мета даного дослідження – аналіз та уточнення змісту і сутності понять, які використовуються у процесі управління ризиками, узагальнення підходів до класифікації ризиків та їх управління.

Походження терміну “ризик” є грецьке слово *risikon*, *risa* – скеля. З італійської мови *risiko* – небезпека, погроза; *risicare* – лавирувати поміж скель. У французькій мові *risque* – погроза, ризикувати [1].

У роботі А.П.Альгіна [2] поняття ризику розглядається набагато ширше, тобто як діяльність, пов'язана з подоланням невизначеності у ситуації з неминучим вибором, у процесі якого є можливість оцінити ймовірності досягнення передбачуваного результату, невдач та відхилень від поставленої мети.

На думку Є.С.Стоянової, “економічний ризик” – це ймовірність виникнення збитків або недоотримання прибутку в порівнянні з про-

гнозом [3].

Сутність ризику розкривають його основні елементи:

- 1) ймовірність відхилення від припустимої мети, заради якої здійснювалась обрана альтернатива;
- 2) ймовірність досягнення бажаного результату;
- 3) відсутність упевненості у досягненні поставленої мети;
- 4) ймовірність матеріальних, моральних та інших втрат, які пов'язані зі здійсненням обраної в умовах невизначеності альтернативи.

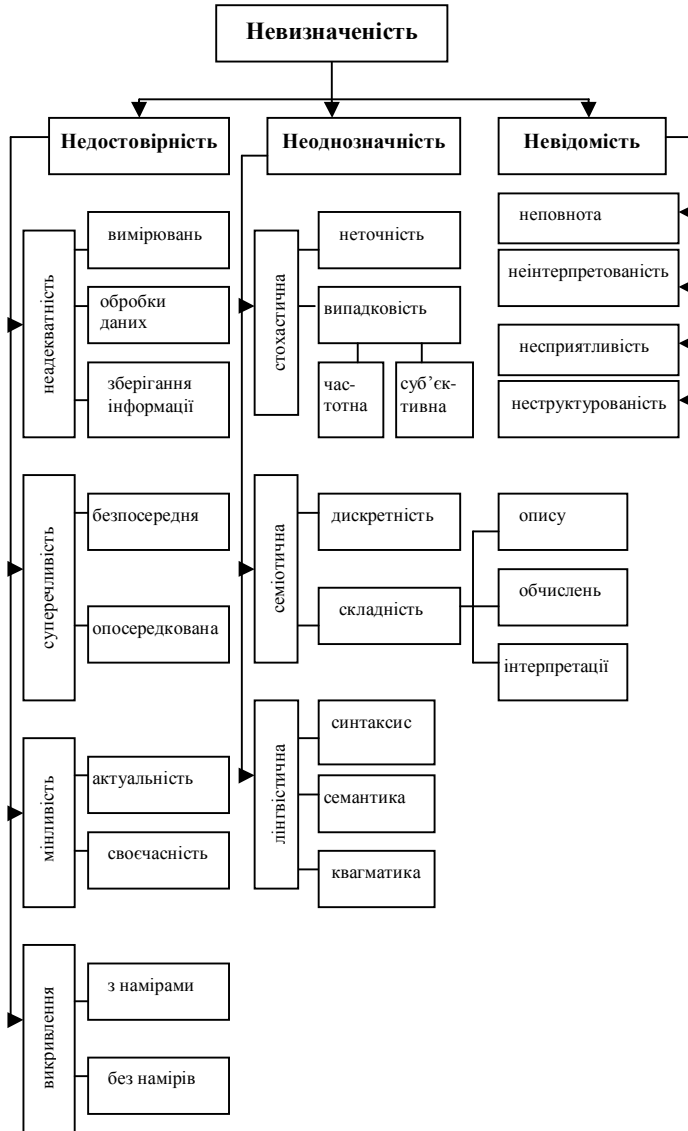
Наявність ризику пов'язана з невизначеністю. Невизначеність – досить широке поняття, яке відображає об'єктивну неможливість отримання абсолютного знання про внутрішні та зовнішні умови їх функціонування, неоднозначність параметрів. Невизначеність трактують також як фундаментальну характеристику недостатньої забезпеченості процесу прийняття економічних рішень знаннями стосовно певної проблемної ситуації. Невизначеність можна трактувати та деталізувати як недостовірність, неоднозначність. Останні, в свою чергу, можуть бути деталізовані (рисунок) [4, с.17].

В.В.Вітлінський, П.І.Верченко, А.В.Сігал, С.І.Наконечний пропонують здійснювати класифікацію ризиків за такими ознаками [5]:

- 1) щодо масштабу та розмірів – ризик глобальний, локальний;
- 2) щодо аспектів – ризик психологічний, соціальний, економічний, юридичний, політичний, медико-біологічний тощо;
- 3) щодо міри об'єктивності та суб'єктивності рішень – ризик з об'єктивною чи об'єктивно-суб'єктивною ймовірністю;
- 4) щодо міри (ступеня) ризиконасиченості рішення – ризик мінімальний, середній, оптимальний, максимальний (або допустимий, критичний, катастрофічний);
- 5) щодо типу – ризик раціональний (обґрунтований), нераціональний (необґрунтований), авантюрний (азартний);
- 6) щодо часу прийняття рішення – ризик випереджувальний, своєчасний, запізнілий;
- 7) щодо чисельності осіб, які приймають рішення – ризик індивідуальний, груповий;
- 8) за терміном оцінки та урахування ризиків (випереджаючий, своєчасний, запізнілий);
- 9) щодо ситуації прийняття рішення – ризик стохастичний (в умовах невизначеності), конкуруючий (в умовах конфлікту), розпливчатий (в умовах нечітко сформульованих вимог), комплексний.

Найбільш важливі елементи ризиків, на думку В.М.Гранатурова

[1]:

Ієрархія видів невизначеності

1) час виникнення, за яким елементи ризиків розподіляються на ретроспективні, поточні і перспективні;

2) основні фактори виникнення, за якими ризики діляться на політичні й економічні (комерційні). Політичні ризики, пов'язані зі змінами політичних обставин, які впливають на діяльність підприємства (закриття кордону, заборона вивозу товарів в інші країни та ін.). На економічні ризики впливають зміни в економіці підприємства або країни;

3) характер обігу, за яким ризики поділяються на зовнішні та внутрішні. На рівень зовнішніх ризиків впливають політичні, економічні, демографічні, соціальні, географічні фактори. Внутрішні ризики залежать від діяльності самого підприємства;

4) характер наслідків, залежно від якого ризики можна поділити на чисті й спекулятивні. Чисті ризики означають ймовірність прийняття негативного або нульового результату. Спекулятивні ризики можуть нести в собі як збитки, так і додатковий прибуток;

5) найбільша класифікаційна група – це за сферою виникнення, яка ґрунтується на сфері діяльності підприємств.

Певний інтерес становить класифікація ризиків, запропонована відомим економістом Й.Шумпетером, який виокремлює два види ризиків [6]:

- ризик, пов'язаний з можливим технічним провалом виробництва. Сюди він відносить також загрозу втрати благ, пожежі, пошкодження, зумовлені стихійними лихами;
- ризик, пов'язаний з відсутністю комерційного успіху.

У повсякденній діяльності підприємств виникає потреба в організації систем управління економічними ризиками. Під системою управління економічними ризиками слід розуміти сукупність взаємопов'язаних і взаємодійних задач, принципів, факторів, підходів, методів та етапів управління, які забезпечують досягнення поставлених цілей в умовах ризику і невизначеності.

Таким чином, під економічним ризиком треба розуміти властивість суб'єкта підприємницької діяльності залежно від впливу зовнішніх і внутрішніх чинників переходити зі стану нормального функціонування в непередбачений стан, тобто у стан функціонування гірший ніж планувався, при якому виникає ймовірність втрати підприємством частини своїх активів, неотримання прибутку або виникнення додаткових витрат у результаті здійснення виробничо-комерційної діяльності.

Можливість прогнозування ймовірності виникнення ризиків у багатьох випадках визначається системою їх класифікації, що виконує

функції алгоритму, на основі яких розробляються й створюються управлінські системи.

1. Гранатуров В.М. Экономический риск: сущность, методы измерения, пути снижения. – М.: Дело и Сервис, 1999. – 112 с.
2. Альгин А.П. Риск и его роль в общественной жизни. – М.: Мысль, 1989. – 188 с.
3. Стоянова Е. Финансовый менеджмент. Российская практика. – М.: Перспектива, 1995. – 208 с.
4. Вігліньський В.В., Верченко П.І. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком. – К.: КНЕУ, 2000. – 292 с
5. Вігліньський В.В., Верченко П.І., Сігал А.В., Наконечний С.І. Економічний ризик: ігрові моделі. – К.: КНЕУ, 2002. – 446 с.
6. Шумпетер Й. Теория экономического развития. (Исследование предпринимательской прибыли капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры). – М.: Прогресс, 1982. – 456 с.

Отримано 08.01.2008

УДК 338.242

Т.Є.АНДРЕЄВА, канд. екон. наук, О.П.БУТЕНКО, І.В.ПРИХОДЬКО
Харківський державний технічний університет будівництва та архітектури

КЛАСИФІКАЦІЯ ЦІН У РИНКОВИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Узагальнюються визначення поняття «ціна». Розглядається класифікація цін за групами, взаємозв'язок та взаємозалежність всіх елементів ринкового господарського механізму та розкриваються поняття видів цін у ринкових умовах господарювання.

Сучасний стан економічного розвитку країни потребує від українських підприємств проведення аналізу процесів, які відбуваються на ринку, для забезпечення ефективного використання ресурсів і якісного задоволення споживачів. Актуальність поставленої проблеми складається з дослідження видів цін, встановлення яких залежить від виду комерційної діяльності підприємств та умов ринку, на якому воно функціонує.

Метою даної роботи є класифікація цін за групами, взаємозв'язок та взаємозалежність всіх елементів ринкового господарського механізму.

Ціни є засобом встановлення відповідних відносин між підприємствами та споживачами і допомагають у створенні відповідних умов, які можуть вплинути на його розвиток. Вони визначають рентабельність та прибутковість, а відповідно життєздатність господарського суб'єкту, є елементом, що визначає фінансову стабільність підприємства, і є сильнішою зброєю у боротьбі з конкурентами.

У рамках ринкового підходу прийняті наступні визначення: